

Palivere Pikajalamäe nõlva ja suusaradade laiendamise alla jäävate alade botaanilise inventuur

Tõnu Ploompuu

Ala uurimine

Alal uuriti eelkõige kavandatavate suusaradade ümbrust, teave ulatub metsas maksimaalselt 20 meetri kaugusele suusaraja asukohast. Poollagedates kohtades (soo, liinisiht) on antud üldistatud hinnang elupaiga kohta. Seetõttu võib radade vahele jäävate metsatükkide siseosades kasvada samuti kaitsealuseid liike, mis on aga registreerimata. Käesoleva uuringu põhjal tuleb kõige kaitsealuste liikide rikkamaks metsaosaks pidada madalsoost umbes 150 m põhja poole jäävat metsavahelise nõlva piirkonda (linalehik, tondipea, karukellad, samuti harilik käoraamat), vähem ka vahetult vastu sood olevat lõunanõlva. Teine kaitsealuste liikide poolest rikas ala on allikaline madalsoo. Seal kasvavate kaitsealuste liikide levila on täpsemalt märgitud vaid Pikajala mäe poolses küljes, teised küljed on ligikaudsed või määratud aluskaardi piiriga (kaardile kantud kaitsealuste liikide kasvuala jätkub soo peal nii lõuna- kui ida suunas).

Kaitsealuste liikide kaardikiht on failis palivere.TAB (.DAT, .ID, .MAP). Andmetele on lisatud ka käsitsi lisatud koordinaatidega Maa-ametist kopeeritud aerofoto, kuna käsitsi koordinaate lisades võivad tekkida arvestatavad vead (paliverefoto.jpg, .TAB).

Samuti koostati ala kogu soontaimede nimestik kavandatavate suusaradade lähedases vööndis (failis liigid.xls) koos suvisel perioodil alalt leitud üksikute makroseente taksonitega.

Väljatrükiid on tehtud liikide kogu nimestikust, kaitsealuste liikide kaardikihist, kaitsealuste liikide kaardikihist koos ligikaudse kavandatavate rajatiste asukohaga ja kaitsealuste liikide kaardikihist koos aerofotoga.

Leitud liigid ja vajalikud kaitsealused tegevused

Alalt leiti kasvamas kokku 236 taksonit soontaimi, mineraalmaal (mäe piirkonnas) 192 ja allika- ning madalsool 73. Neist 14 liiki on kaitsealuseid soontaimi. Makroseeni registreeriti ainult 17 liiki, kuna suvine sademete rütm oli seentele ebasoodne. Kaitsealuseid seeneliike ei leitud. Madalsoosal leiti kasvamas maailmas väga haruldast (*Courtecuisse*, Duhem 1995) Viidu punalehikut (*Entoloma viiduense*).

Liigikaitse seisukohalt on konfliktsemad piirkonnad Pikajala mäe mäe lõunapoolne ülemine nõlv (soost 150-200 m; edaspidi „ülemine nõlv”), samas kõrgepingeliini alune raja osa, allikasoole suunduvad raja lõigud, Pikajala mäe lõunanõlv vastu allikasood ja suusahüppetorni ala, vähem ka ida pool kõrgepingeliini olev mets tervikuna.

Allikasoole ulatuvatel raja lõikudel piisab liikide kaitseks, kui ehituse käigus ei muudeta veerežiimi (säilib senine peale- ja äravool) ning säilitatakse rikkumatuna raja kõrval kamar. Eriti tähelepanelik peab olema mäe lõunanõlval Russovi sõrmkäpa kasvukoha juures. Sellisel juhul ei kahjustu teiste piirkonna kaitsealuste liikide populatsioonid arvestataval määral ega vaja lisameetmeid.

Kõige kaitsealuste taimeliikide rikkam on üle Pikajalamäe suunduva kõrgepingeliini alune suusaraja piirkond. Seal kasvavate kaitsealuste liikide jaoks oleks parim, kui suusarada rajataks võimalikult metsa serva, jättes kahe raja vahele niiduala. Kaitsealustele liikidele oleks soodne, kui liinialust (suusaradade vahelist ala) niidetaks (ja niidetu koristataks) kord aastas, mitte varem kui augustis. Sel juhul peaks kaitsealuste liikide seisund püsima selles piirkonnas hea.

Ülemise nõlva piirkonnas on kaitsealuseid liike nii kõrgepingeliinist ida kui ka lääne pool. Vaadeldava ala kaitsealused taimeliigid taluvad vähest häiritust (nagu ka eelpoolkäsitletud kõrgepingeliini alune), seetõttu hoolikas suusaraja rajamine ja hooldus ei tohiks neid liike kahjustada. Aas-karukell põhilise kaitsealuse liigina on Palivere ümbruses üsna levinud ning hävinevate isendite asemele tähtsavad suure tõenäosusega rajaäärsetes häiringutes uued isendid. Suusaraja äärset ei tohi selles piirkonnas niita enne augustit.

Pikajalamäe nõlval vastu allikasood kasvab kaitsealuseid liike kavandatavatest suusaradadest vahetult idas olemasolevate metsateede ääres. Tuleb vältida metsateede kahjustamist ehitustööde ajal.

Suusahüppmäe alal vajab käsitlemist karvane lippernes. Olemasolevad isendid tuleks ehitamise alguses (eelistatult sügisel) ümber istutada ümberkujundatava ala servale, säiluva kamara ja ümberkujundatava nõlva piirile. Täiendavalt võiks samas teostada ka liigi külvi. See peaks tagama populatsiooni eduka säilumise, võimalik, et liigi arvukus isegi suureneb mõõduka inimõju korral. Liigi kasvuala ei tohi niita enne augustit.

Idapoolses metsa osas kasvab häiludes linalehikut. Liik on piirkonnas arvukas. Liik vajab veidi rohkem valgust, seetõttu suusaraja rajamine ei pruugi teda kahjustada. Samal ajal pole liigile vastuvõetav kõrgema tiheda rohustu kujunemine – pinnasetööd peaksid tema kasvupaikades (kõikjal suusaraja piirkonnas) olema minimaalsed. Palu-karukella raja äärest ei leitud, küll aga tema hübriidi aas-karukellaga. Ohustatavad on raja idaservas kasvav isendid, seal tuleks rada arendada lääne poole.

Kogu kaitsealuste taimede piirkonnas ja hoiualal tervikuna ei tohi kasutada pinnasetööde tekkivate paljakute haljastamiseks kaubandusest saadavat muru seemet, vaid tuleb koguda lähikonna metsa- ja niidutaimede seemet, millest kujundada uus kamar.

Kasutatud kirjandus ja internetiallikad

1. Courtecuisse, R., Duhem, B. 1995. Mushrooms & toadstoods. Collins field guide. HapnerCollisPublishers, London
2. Maa-amet www.maaamet.ee (juuli 2007)
3. I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu. Vabariigi Valitsuse 20. mai 2004. a määrus nr 195. Elektrooniline Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=760301>
4. III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine. Keskkonnaministri 19. mai 2004. a määrus nr 51. Elektrooniline Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=760308>